

Anita Välkki 1926–2011

Teksti: Pekka Asikainen

Tosca, nimiosassa Metropolitan-tähti Anita Välkki. Esityspaikkana oli Kuopion uusi teatteritalo ja vuosi oli kai 1965. Se oli ensimmäinen näkemäni ooppera.

Olin vielä koulupoika, kun Kansallis-ooppera vieraili Kuopiossa esittämässä Tosca. Esityksen johti Jussi Jalas. Muissa roo-

leissa esiintyivät sen ajan tunnetut kotimaiset laulajat, Veikko Tyrväinen Cavaradossina ja Aarne Vainio Scarpiana.

En ollut voinut kuvitella, että sopraanolle voisi olla niin valtava ääni kuin Anita Välkillä oli. Ei pienintäkään pelkoa, että orkesteri olisi peittänyt hänet.

Pari vuotta myöhemmin kuulin häntä Bulevardilla Isoldena. Tristanina oli toinen Metropolitan-laulajamme, Pekka Nuotio. Viimeinen suuri tehtävä, jossa kuulin Välkkiä Bulevardilla, oli Turandot.

Tutustuin Anita Välkkiin lähemmin vasta 1970-luvun lopulla, kun sain toimia korpetiittorina hänen harjoitellessaan Punaisen viivan Kaisaa Savonlinnan oopperajuhlille. Hyvin pian huomasin, että Välkki lähestyi tätä tehtävää ”näyttelijänä”, joka halusi ensimmäisestä harjoituksesta lähtien paneutua roolihenkilön sielunelämään ja näyttämötilanteeseen. Välkki ei ollut mikään ”suoraan-pahvista-laulaja”, vaan hän joutui opettelemaan kaiken korvakuulolta suoraan ulkomuistiin tai pikemminkin hänen oli heti ”sisäistettävä” roolin materiaali. Vaivalloisesta musiikkin omaksumisesta varmaankin johtui se, että hän ei koskaan päästännyt suustaan vain nuotteja ja sanoja, vaan hän eläytyi aina kuolleiden nuotti- ja kirjainmerkkien takana piileviin ajatuksiin ja pyrki tuomaan ne esille. Punaisen viivan Kaisaan eläytyessään hän pystyi yhdistämään toisiinsa kansanlaulajan ja oopperalaulajan: ”Tuuti lasta Tuonelahan, lasta lautojen vä-

lihin”, jossa Kaisa lasten ruumiiden äärellä toimittaa velvollisuutensa kuolinlaulun laulajana ja itkijänä, oli puhdas, paljas ja pelkistetty, vailla pienintäkään ulkokohtaista ”oopperamaisuutta”.

Välkillä oli erinomaisen herkkä vaisto esittämänsä roolihenkilön sielunliikkeistä. Laulutuntia pitäessään häneltä saattoivat kyneleet herahda silmään, jos oppilas tavoitti laulaessaan oikeita ja rehellisiä sävyjä. Oppilaitaan hän kehottikin laulamaan aina ”sydämen pohjasta”. Välkin maine opettajana oli kiirinyt myös Suomenlahden toiselle puolelle Viroon, jossa hänen oppilaanaan oli mm. Estonia-teatterin kantava sopraano Heli Veskus.

Anita Välkin kohtaamisessa oli aina viime vuosiin asti suuruutta ja lämpöä, kohdatiinpa kadulla tai hänen opetustiloissaan Lallukassa. Persoonallisuudellaan hän teki aina vaikutuksen, joka jäi mieleen vuosikymmeniksi. Tavatessani kesällä 1998 Bayreuthin Wagner-festivaaleilla säveltäjän pojanpojan, Wolfgang Wagnerin, tämä melkein ensi töikseen kysyi Anita Välkin vointia, vaikka hänen Bayreuthin vierailustaan oli vierähtänyt jo runsaat 30 vuotta.

Kun on saanut tutustua Anita Välkin tapaiseen suureen taiteilijaan, usko oopperataiteen merkitykseen palautuu. Hänen olemuksestaan näki, että työskentely oopperassa ei välttämättä ole vain keino saada mainetta ja valtaa, vaan se voi muokata ihmisestä esiin todellista jaloutta ja suuruutta.

In memoriam

Gerhard Unger 1916–2011

Saksalainen tenori Gerhard Unger oli vuosikymmenien ajan johtava Davidin roolin esittäjä Wagnerin oopperassa Nürnbergin mestarilaulajat. Vuosina 1951–52 hän lauloi tätä roolia Bayreuthissa Herbert von Karajanin ja Hans Knappertsbuschin johtamissa, levylläkin julkaistuissa esityksissä. Hän laulaa sen myös Hans Knappertsbuschin, Rudolf Kempen ja Rafael Kubelikin johtamissa studiolevytyksissä sekä Leopold Ludwigin johtamalla, vuonna 1970 kuvatulla DVD:llä. Ungeria arvostettiin myös Mozart-laulajana, erityisesti Pedrillona (Ryöstö seraljista). Davidin lisäksi hän lauloi pitkään Wagnerilta vain pikkurooleja. 1970–80-luvuilla hän kuitenkin esiintyi myös Mimen roolissa.

Giorgio Tozzi 1923–2011

Amerikkalainen basso, joka oli erittäin suosittu varsinkin Metropolitanissa. Hänen suurimpiin rooleihinsa kuului Hans Sachs (mm. Leopold Ludwigin johtamalla DVD:llä). Levyllä voi kuulla myös hänen Pognerinsa ja Dalandinsa.

Franz Ehgartner 1918–2011

Grazin Wagner-seuran pitkäaikainen puheenjohtaja, joka kuului Suomen Wagner-seuran ensimmäisiin kansainvälisiin yhteyksiin.

Gerhard Unger Mimenä.

Ingvar Wixell 1931–2011

Ruotsalainen Ingvar Wixell oli 1900-luvun jälkipuoliskon huomattavimpia Verdi- ja Puccini-baritoneja. Vuonna 1971 hän esiintyi Bayreuthin Lohengrinissa Airuena.

Cornell MacNeil 1922-2011

Amerikkalainen baritoni. Lauoi etupäässä italialaisissa oopperoissa ja tunnettiin erityisesti Scarpian roolista (Tosca). Wagnerilta MacNeil lauloi Lentävän hollantilaisen ja Lohengrinin Airuen rooleja.

Sena Jurinac Elisabethina Tannhäuserissa.

Sena Jurinac 1921-2011

Jugoslavalais-itävaltalainen sopraano, joka lauloi erityisesti Wienin valtionoopperassa. Hän tuli tunnetuksi Mozart-sopraanona, mutta otti myöhemmin ohjelmistonsa raskaampia rooleja. Hänen tärkein Wagner-roolinsa oli Tannhäuserin Elisabeth, josta on julkaistu Wolfgang Sawallischin vuonna 1967 La Scalassa johtama äänite. Jurinac lauloi myös Ringissä Gutrunen, Woglinden ja nornien rooleja, mm. Wilhelm Furtwänglerin Rooman radiolle tekemässä levytyksessä.